

Středoškolská technika 2022

Setkání a prezentace prací středoškolských studentů na ČVUT

MODERNÍ METODY VE VÝUCE ANGLIČTINY

Linda Murčová

Gymnázium prof. Jana Patočky

Jindřišská 36; 110 00 Praha 1

Následující dokument představuje mou práci ze soutěže Středoškolská odborná činnost, se kterou jsem v dubnu obhájila 1. místo v kraji Praha v oboru psychologie, sociologie, pedagogika a problematika volného času.

Tématem mé práce jsou moderní metody ve výuce angličtiny. Na jaře 2021 jsem vytvořila 6týdenní individuální doučovací kurz pro děti, které kvůli distanční výuce začaly zaostávat ve výuce angličtiny. Absolvovaly ho dvě žačky z první a z druhé třídy ZŠ. V práci popisují jednotlivé metody, které jsem v praxi použila, své zkušenosti a výsledky projektu.

Aby mělo mé úsilí strukturu, stanovila jsem si na začátku projektu tři cíle: zjistit, která metoda bude u dětí nejoblíbenější, vyhodnotit, která z metod bude nejúčinnější a všimnout si, v jakém vztahu jsou míra zapojení učitele do hodiny s mírou efektivity výuky.

V práci jsou použity následující výzkumné metody: pozorování, experiment, sebereflexe.

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 14: Pedagogika, psychologie, sociologie a problematika volného času

Moderní metody ve výuce angličtiny

Modern methods in teaching English

Autor: Linda Murčová

Škola: Gymnázium prof. Jana Patočky; Jindřišská 36, 110 00 Praha 1

Konzultant: Mgr. Veronika Sivková, Ing. Irena Martínková, Bc.
Zuzana Dusílková

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval/a samostatně a použil/a jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Praze dne 6. 2. 2022:

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala všem svým konzultantům, paní Mgr. Sivkové za zapůjčení literatury a za cenné rady především v začátcích, paní Ing. Martínkové za motivaci a její osvědčené tipy, které se mnou sdílela, a paní Bc. Zuzaně Bergerové za rady a připomínky z vlastní praxe.

Dále patří velké díky žačkám Sáře a Diance, o kterých celá má práce je. Nebýt jejich vytrvalosti a odhodlání naučit se nové věci, tato práce by nevznikla. Děkuji také jejich rodičům za důvěru a za kooperaci v celém procesu mé praktické části.

V neposlední řadě bych ráda vyjádřila díky Nízkoprahovému D-Klubu v Milovicích a všem jeho zaměstnancům za zajištění místa pro výuku a za průběžnou péči o mě i žáčky.

Anotace

Tato práce se zabývá 10 moderními metodami pro výuku angličtiny, které jsou vhodné pro žáky prvních tříd. Teoretická část je členěna do dvou kapitol. První popisuje faktory pro průběh výuky a představuje jednotlivé žáčky, druhá kapitola se věnuje plánům hodin, jejich přípravě a zažitým rituálům. V praktické části je rozebráno všech 10 metod včetně popisu jejich používání. Všechny z uvedených metod byly vyzkoušeny v praxi a jejich přínos byl zhodnocen jak dětmi, tak mnou. Praktická část vyzdvihuje, proč je která metoda úspěšná a v jaké oblasti výukových osnov najde nejlepší uplatnění. Ke konci práce přidávám jedenáctou metodu, která představuje komplexní hru spojující všechny výše zmíněné postupy a poznatky.

Klíčová slova

metoda; angličtina; hra; první třída ZŠ; výuka cizího jazyka

Annotation

This thesis deals with 10 modern methods for teaching English, which are suitable for first graders. The theoretical part is divided into two chapters. The first one describes the factors of the process of tuition and introduces the students, the second chapter deals with plans of the lessons, the preparation of them and used rituals. In the practical part are the 10 methodologies analyzed, including descriptions of their use. All of these methods have been tested in practice and their benefits have been evaluated by both children and me. The practical part highlights why the methods are successful and in which areas of the curriculum could they be applied. At the end of the thesis there is added the eleventh method, which is a complex game combining all of the above techniques and findings.

Keywords

method; English; game; first grade of elementary school, foreign language teaching

Obsah

1	ÚVOD	6
2	TEORETICKÁ ČÁST.....	8
2.1	Průběh výuky.....	8
2.1.1	Prostory pro výuku	8
2.1.2	Žákyně.....	8
2.1.3	Časový rámec	9
2.1.4	Pomůcky.....	9
2.2	Plány hodin	10
2.2.1	Rituály	10
2.2.2	Aktivity.....	11
3	PRAKTICKÁ ČÁST.....	13
3.1	Kartičky se slovíčky	13
3.2	Rozpoznávání zvuků zvířat	15
3.3	YES NO game	15
3.4	Písně a videa	16
3.5	Abeceda	16
3.6	Diktát písmen.....	18
3.7	Spelling (hláskování).....	18
3.8	Kimova hra	18
3.9	Bingo	19
3.10	Draw a monster	19
3.11	Úniková hra.....	20
4	ZÁVĚR.....	22
5	POUŽITÁ LITERATURA.....	23
6	SEZNAM OBRÁZKŮ	23
7	PŘÍSPĚVKY	23
8	PŘÍLOHY.....	24
8.1	Ukázka plánů hodin	24
8.2	Přehled získané slovní zásoby	25
8.3	Interaktivní pomůcky.....	26
8.4	Ukázky výstupů aktivit.....	26

1 ÚVOD

Ke psaní své odborné práce jsem si vybrala téma z prostředí výuky dětí. Učinila jsem tak jednak proto, že se v něm pohybuji již od svých 13 let, kdy jsem začala žáky prvního stupně doučovat jako dobrovolník, a jednak proto, že věřím ve veledůležitost znalosti jazyků. Myslím si, že nemusím sáhodlouze zdůvodňovat, proč je právě tato dovednost v dnešním světě tak neopomenutelná. Teze „kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem“ provázela snad i generaci našich prarodičů. Nyní, když je celé lidstvo propojeno internetem, a informace jsou na nás hnány ze všech stran a koutů známého světa, znalosti cizích jazyků jsou pro budoucí uplatnění na trhu práce naprosto elementární. Otevírají dveře k úspěchu a především svobodě, otevírají oči novým myšlenkovým směrům a názorům, a otvírají především mysl člověka. Proto je tak důležité vštěpovat dětem základy světových jazyků již od útlého věku, tedy v době, kdy jsou jejich mozky připraveny pobrat a zpracovat co nejvíce informací, a hlavně je bezpečně uchovat po zbytek života. A angličtina? Ta je stavebním kamenem každého polyglota.

Bohužel školské systémy nejsou nejmladší a zažité poměry v nich také ne. Za posledních několik desetiletí se struktura vzdělávacích systémů nezměnila.¹ Lavice ve třech řadách, vpředu kantor na vyvýšeném stupínku píšící na tabuli spoustu slov a zkratek, a za jeho zády skupina dětí čekající na zvuk školního zvonku – výjev z 19. století, který se ale právě odehrává na několika školách po celém světě. Nynější forma výuky potřebuje změnu, a to takovou, která umožní dětem opravdu se zapojit do výuky, ne jen sedět opodál a pozorovat učitele. Je potvrzeno, že aktivním přístupem a zapojením je žáci naučí víc, než když jen pasivně přijímají výklad. Proaktivní metody jsou skutečnou budoucností školství a touto prací bych chtěla tuto hypotézu podpořit.

Na přelomu jara a léta 2021 jsem proto vytvořila kurz obsahující 12 lekcí, během kterých jsem se pokusila naučit jednoho prvňáčka co nejvíce z anglických slovíček i gramatiky tak, aby dítě nebylo přehlceno a zároveň vše nezapomnělo do další hodiny. Během praxe jsem věnovala zvýšenou pozornost spíše tomu, jak dítě aktivity baví, než jaký počet slovíček si odnese.

Celou tezi již několikrát rozebrali slavní učitelé jako je Marie Montessori, Magne Nyborg nebo Geoffrey Petty kteří své poznatky z výuky sepsali do příruček, podle kterých se ale bohužel pořád řídí minimum škol. Já se rozhodla se jimi ve svém kurzu řídit. Všichni výše uvedení učitelé se shodují na jednom, na něčem, co nejlépe popsal ve svém citátu Lev Semjonovič Vygotskij: „Co dítě zvládne dnes s někým, to zvládne zítra samo.“ Učitel by tedy měl sloužit jako pomocník, který dítě navádí a koriguje, ale neměl by přímo přebírat iniciativu. Tuto myšlenku jsem měla na paměti po celou svou praktickou část a snažila jsem se tedy být spíše prostředníkem mezi dítětem a vědomostmi. Zároveň jsem měla v úmyslu ji ověřit. Své postupy jsem zaznamenala v této práci.

¹ PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7178-999-4.

Pro bezpečnost všech zúčastněných bych ráda podotkla, že protiepidemická nařízení a hygienické pokyny byly vždy s ohledem na aktuální situaci dodržovány.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Průběh výuky

Jak jsem již zmínila v úvodu, v této práci se zaměřím na období tří měsíců na jaře roku 2021, kdy jsem si vzala do péče Sáru, dceru jedné ze zaměstnankyň Nízkoprahového D-Klubu v Milovicích nad Labem, kde celá výuka probíhala, a pokusila se ji naučit základy angličtiny.

2.1.1 Prostory pro výuku

Navzdory pandemii nemoci covid-19 jsem se rozhodla pro výuku prezenční, jinak bych svůj cíl, zapojit dítě přímo do výuky, plnila stěží. Scházely jsme se v NZDM, tedy v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, což znamená, že zde najde bezplatnou pomoc s jakýmkoliv problémem každé dítě do 12 let.

Zdejší Klub poskytuje dostačující vybavení pro poměrně nerušenou výuku. Po celou dobu mé praktické části jsem měla k dispozici uzavřenou místnost plnou světla s velkým stolem a několika pohodlnými židlemi, stejně tak jako notebook s připojením k Wifi a prakticky neomezenou zásobu papírů a psacích potřeb. Pro výuku je důležité, aby byla místnost příjemná, prostředí totiž tvoří veškeré fyzikálně-senzorické podněty, jako je barva, osvětlení, zvuk, nábytek a jiné, tedy i každý detail v místnosti, který by mohl teoreticky odvádět pozornost. Jestliže prostředí žákovi usnadňuje vzdělávání, pak je ergonomické, a tak tomu bylo i v našem případě.²

2.1.2 Žákyně

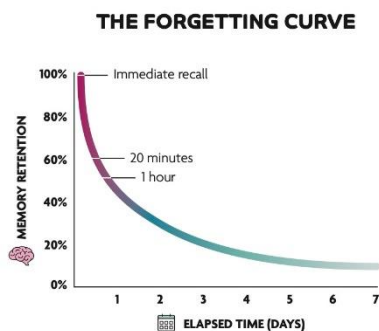
Pro svou práci jsem si vybrala holčičku, kterou znám již delší dobu a už předtím jsme spolu několikrát procvičovaly matematiku. Bylo skvělé, že znám i její maminku, s kterou jsem mohla vše konzultovat, a která mi o svém dítěti sdělila víc, než bych jinak věděla. Sára nastoupila v září roku 2020 do první třídy na místní Základní školu Juventa, ale kvůli pandemii výuka ani zdaleka neodpovídala běžné výuce prvňáčka v předešlých letech. Těžko říct, o co všechno byly děti kvůli distanční výuce ochuzeny, nicméně před započítím praktické části mé práce jsem se ptala Sáry a její maminky, co už umí. Náš výchozí bod představovala věta „Hello, I’m Sára“ a počítání anglicky do deseti.

Co ale nesmím opomenout je fakt, že Sára pochází z rodiny, kde se rodiče o vzdělávání dětí opravdu starají, každé odpoledne jí asistují u domácích úkolů, a tak nabývám přesvědčení, že jedna věta a soubor číslic je opravdu to jediné, co dokázali za půl roku výuky skrz obrazovky vyždímat. Co skutečnosti zrovna nepomáhá je fakt, že maminka anglicky neumí prakticky vůbec, dá se tedy říct, že se učila společně s dcerou, když doma procházely materiály ode mě.

Nicméně právě spolupráce mezi mnou a Sáry maminkou je pro tuto práci stěžejní. Sama se nabídla, že budou vyučovaná slovíčka probírat společně doma, a tím vědomosti upevňovat.

² PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5

Paměť totiž stojí na třech základních pilířích: na koncentraci, opakování a spojení.³ Opakování a s tím spojené upevňování má na zapamatování velký podíl. Mělo by ale respektovat Ebbinghausovu křivku zapomínání. (obr. 1) Sára maminka si opravdu vážila toho, že budu její dceru zdarma učit, a tak ji nedělalo nejmenší problém vzít si upevňování a opakování doma na starost.

obr. 1: Ebbinghausova křivka zapomínání

Překvapením bylo, když si Sára přivedla na pátou hodinu kamarádku Dianku, kterou ten den poznala, s tím, že by se chtěla také naučit anglicky. Dianka je o rok starší než Sára a chodila proto do druhé třídy, znalostmi ale na tom byly více méně nastejno: představit se, napočítat do deseti a navíc něco málo z abecedy. Obě děvčata byla velmi zvědavá, ale povahově se jednalo o úplně jiné osoby. Dianka měla ráda fyzické aktivity a nudit se začala ve chvíli, kdy jsem mluvila déle než 30 vteřin v kuse. Oproti tomu Sára hned po příchodu usedla ke stolu a bavilo ji v klidu radit kartičky. Vymyslet plán, jak uspokojit obě holčičky zároveň bylo kolikrát těžší než vymýšlet všelijaké metody, které chci při hodinách použít.

2.1.3 Časový rámeček

Délku jednotlivých hodin jsme stanovila na 30 minut. Z předchozích zkušeností, které jsem při práci s dětmi poslední 3 roky nasbírala, považuji tuto délku hodin za ideální, větší časový úsek nemá smysl, jelikož pozornost dítěte a schopnost konzumovat nové informace pak rapidně klesá. Co mi přijde důležitější než délka samotné hodiny, je jejich četnost a pravidelnost. Se Sárrou jsme se potkávaly dvakrát týdně, každé pondělí a čtvrtek v době brzkého odpoledne. První hodinu jsem uspořádala 11. března 2021, celkově pak Sára absolvovala 12 lekcí. Ne vždy se nám podařilo se sejít, neboť jsme se obě v průběhu nakazily nemocí covid-19, bohužel ne zároveň, a tak se celá praxe zpozdila o cca 4 týdny.

2.1.4 Pomůcky

Ačkoli jsem přemýšlela, jestli pro výuku nepoužít nějaké učebnice nebo soubory pracovních listů, nakonec jsem se rozhodla to nedělat. Myslím si, že by tak má práce ztratila smysl. Mým cílem bylo aplikovat na děti své vlastní metody a sestavit si vlastní osnovy učiva, učebnice napsaná jiným autorem by mi tedy v práci příliš nepomohla. Veškeré pomůcky, které jsme ve

³ GRUBER, David. *Jak se rychle (efektivně) učit cizí jazyk: s vložkou v angličtině pro simultánní četbu*. 4., podstatně rozš. vyd. Ostrava: Gruber-TDP, 1992. ISBN 80-85624-00-1

výuce použily, jsem vytvářela a koncipovala sama. Zpravidla se jednalo o jednoduché kartičky s obrázky, cedulky na špejlích nebo předkreslené obrysy příšerek, nutné pro aktivitu Draw a monster, kterou popisují ve 4. kapitole, a dále o notebook, na kterém jsem dětem pouštěla videa.

2.2 Plány hodin

Každá odučená hodina byla vedena dle minutového plánu, který jsem připravovala vždy právě jednu lekci dopředu. To znamená, že své poznatky z poslední hodiny jsem použila při plánování hodiny následující, čímž jsem se snažila zajistit, abychom se věnovaly problémovým místům. Plány hodin jsem sestavovala proto, abych získala sebejistotu při výuce a abych zamezila momentům, kdy bych vymýšlela další úkol. Především jsem tím ale získala vlastní komfort, protože vést hoiny vymyšlené po cestě na výuku je pro učitele příliš vysilující.⁴ Pečlivá příprava a hledání alternativních zdrojů a metod přispívá k efektivitě výuky.⁵ Snažila jsem se, aby žáci museli být aktivní a aby jim byl smysl hodiny jasný. Myslím si, že díky plánům hodina ubíhala rychle, když se náhodou aktivita setkala s neúspěchem, měla jsem v záloze další možné hry a úkoly, a zároveň jsem si pomocí plánů zaznamenávala používání jednotlivých metod.

Ačkoli byly plány velmi detailní, ve skutečnosti pro mě byly počty minut uvedené u aktivit spíše orientační. Šlo mi hlavně o to, která z aktivit pro nás bude ten den stěžejní a která spíše doplňková. Volené hry a úkoly se povětšinou vztahovaly k jednomu tématu, ale zpravidla jsem na úvod hodin zařazovala něco, čím jsme mohly osvěžit vědomosti z minula. Snažila jsem se hodiny nepřetahovat, ale většinou jsme se cca o 3 minuty přece jenom zpozdily. Sára si ale nikdy nestěžovala, možná proto, že v místnosti hodiny nebyly, a tak o tom ani nevěděla.

Výuka probíhala individuálně, jak počet dětí napovídá, jak je pro doučování běžné. Žačky neměly pevná místa, na která by si musela každou hodinu sednout, a i já jsem se pohybovala po místnosti svobodně, jak bylo zrovna potřeba. Individuální výuka má jednu nehraditelnou výhodu, a to že se může učitel žákovi opravdu věnovat. Zatímco produktivita učitele může být nižší, vzdělávání je stále velmi efektivní.⁶

2.2.1 Rituály

Rituály jsem nazvala aktivity, které se opakovaly každou lekci a měly pevně dané místo v rozvrhu hodiny. Věřím, že pro děti je důležité mít a znát svůj určitý režim, dodává jim to pocit bezpečí a jistoty, když vědí, co mohou očekávat. Zároveň jsem chtěla eliminovat trapné první minuty ticha, kdy se dítě i lektor tak trochu stydí a vlastně nevědí, jak začít. Proto jsem na začátek i konec hodin zařadila aktivity, které se každou lekci opakovaly, a které jsem se snažila zachovat po celou dobu trvání kurzu.

Na začátku každé hodiny jsme si také shrnuly plán celé lekce, aby děti věděly, co očekávat a na co se těšit. Formulovaly jsme si také cíl hodiny – např. dokázat vyhláskovat krátké slovo.

⁴ BEADLE, Phil. *How to teach*. Bancyfelin, UK : Crown House, 2010.

⁵ KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x

⁶ KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x

Všechny jsme pak měly stejný cíl, a tudíž i motivaci cíle dosáhnout, děti se cítily komfortněji a nemusely se bát, co přijde.⁷

Pro začátky hodin jsem chtěla zvolit aktivitu, která by dítě rozproudila, pomohla mu se myšlenkově přesunout blíže k angličtině, a zároveň nevyžadovala žádné znalosti. Bála jsem se, že kdybychom rovnou začaly zkoušet, co již umí, mohlo by se stát, že by dítě neúspěch odradil, kdyby si např. nemohlo vzpomenout na překlad slovíčka. Jako nejpříhodnější pro zahájení lekce mi přišla krátká písnička. Za celou dobu jsme vystřídalý spoustu různých videí a básniček, ale úvodní písnička zůstala po celou dobu zachována.

Šlo o jednoduchou skladbu doprovázenou ještě snazším tanečkem, kterou jsem jim pouštěla na notebooku jako video. Na videu byla předváděna choreografie s cca 5 prvky, které se opakovaly pořád dokola. Dětem, respektive dítěti, pomáhalo, když jsem se do tance zapojila také. Dodalo jim to odvahu a sebevědomí. Později už píseň znaly nazpaměť, a i se snažily zpívat. Vzhledem k tomu, že v taneční choreografii se dělá vždy to, co je zrovna popisováno v textu písně, se dá říct, že si žačky setkaly i s poměrně neobvyklými slovíčky jako „stamp your feet“ (zadupat).

Postupem času jsme si už vybudovaly takový návyk, že kdykoli děvčata přišla na hodinu, hned pokládala aktovky na židle a šla si stoupnout volně do prostoru, aby měla dost místa pro tanec. Na konci videa jsme se vždy pochválily a zatleskaly si.

Rituál, který jsem zvolila pro rozloučení, sice nebyl tak zábavný jako rituál na začátku, za to byl pro mě jakožto lektora velmi přínosný. Na konci každé lekce jsem poprosila holky, aby mi shrnuly, co jsme na hodině dělaly a co je nejvíce bavilo. Aktivitu, které nezmínily, jsem přestala do plánů zařazovat, protože je evidentně příliš nezaujaly. Naopak aktivity, které je bavily nejvíce, bylo možné najít v téměř každé hodině.

Tímto způsobem jsem se snažila sestavit hodiny šité na míru právě těmto dvěma dětem. Je jasné, že kdybych doučovala kohokoliv jiného, plány by mohly vypadat jinak. V každé hodině tak byly zařazeny jak oblíbené hry Dianky, tak oblíbené hry Sáry, aby neměla ani jedna z děvčat pocit, že té druhé nadržuji. To by pak mohlo ovlivňovat jejich vyvinutou snahu, motivaci a celkově to uškodit vztahům v kurzu.⁸ Zpětná vazba, kterou jsem dostávala od dětí právě na konci hodin, je hlavním pilířem celé mé práce. Na základě toho, co mi pověděly a co jsem během hodin vypožorovala, jsem stavěla plány hodin a budu na tom stavět i převážný obsah tohoto dokumentu.

2.2.2 Aktivity

Jak jsem již zmiňovala výše, výběr aktivit se podřizoval zájmu dětí a problémovým oblastem ve výuce. Dlouhou dobu jsme strávily např. při memorování slovíček z okruhu lidé, zatímco okruh zvířata si děvčata zapamatovala za minimum času. Je pravda, že některé oblasti výuky jsou méně záživné než jiné, ale podstatné je si uvědomit, že toto vnímání je velmi subjektivní. Mně osobně přijde učení gramatiky poněkud nudnější, než učení slovní zásoby. To ale neznamená, že bych to tak měla uvádět i dětem. Je důležité přiřadit každé oblasti osnov vhodnou

⁷ KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x

⁸ PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 5. Přeložil Štěpán KOVARŽÍK. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-427-4

aktivitu a za žádnou cenu se studentům neomlout za to, co se právě učí, pokud je to zrovna nebaví.⁹

Aktivita, které jsem pro děti vybrala, by se daly rozdělit dle různých klíčů do několika kategorií.

Kdybychom se chtěli na použité hry a úkoly podívat z hlediska učebních stylů, pak byly použity všechny tři typy: auditivní, vizuální i kinestetický. V praxi jde o výuku pomocí sluchu, zraku a výuku podpořenou pohybem. Každý učební styl stimuluje jinou část percepčních oblastí mozku a představuje tak specifický způsob, jak se daný jedinec soustředí, jak si látku upevňuje a zapamatovává. K nejefektivnější výuce dochází ve chvíli, kdy propojíme co nejvíce učebních stylů, a upravíme na míru faktory jako jsou hluk, intenzita světla nebo organizovanost prostředí.¹⁰

V D-Klubu jsem sice neměla podmínky na to upravovat jednotlivé faktory ovlivňující účinnost výuky, ale snažila jsem se zapojit do hodin všechny učební styly, někdy více, a někdy méně, tak, jak situace dovolila. Možná proto se holkám daleko lépe pamatovala slovíčka o zvířatech, neboť jsme si pouštěly, jaké zvuky jednotlivé druhy vydávají, vídaly je v písničkách a hledaly je po místnosti. Oproti tomu k trénování slovní zásoby v oblasti lidí jsme použily pouze kartičky. Výsledky jsou takové, že zvířata si děvčata zapamatovala všechna, zatímco pojmenovávání osob jim činilo problémy, a to navzdory faktu, že názvů zvířat jsem měla připravených 19, zatímco pojmů spojených s lidmi bylo pouze 7.

Dále lze aktivity rozdělit na soutěžní a zaměřené na spolupráci. Zde opět trochu narážíme na problém rozdílných osobností dětí. Naprostá většina her, které jsem měla vymyšlené a sepsané stranou byla pro jednotlivce, to jsem ještě netušila, že se k nám v průběhu připojí Dianka. Poté jsem hry předělala na soutěžní, protože to pro mě bylo jednodušší než předělávat aktivity do podoby vhodné ke spolupráci. Velmi rychle jsem ale musela toto své rozhodnutí přehodnotit. Během hodin nám vznikaly menší rozbroje, které jsem sice dokázala bez větší problémů zažehnat, ale postupem času si situace vyžádala změnu v plánech. Musela jsem změnit přístup a semknout děti k sobě. Proto mám pár aktivit připravených jak v soutěžní, tak v poněkud mírumilovnější verzi, která vyžaduje spolupráci. Jak se pak ukázalo, byl to správný krok. Obě varianty děti bavily podobně, ale ty na spolupráci byly v závěru efektivnější, jak si později ukážeme. Spolupráce je principem tzv. kooperativní výuky. Právě ta vychází z nahrazení soutěže spoluprací. Během výuky je kladen důraz na vzájemnou komunikaci a učitel přestává zastávat roli přednášejícího, nýbrž roli poradce.¹¹

⁹ LEMOV, Doug. *Teach like a champion: 49 techniques that put students on the path to college*. San Francisco, CA, US : Jossey-Bass, 2010.

¹⁰ SCIO, *scio.cz*: [online], Praha: www.scio.cz s.r.o., 2012 [cit. 2021-11-10], dostupné z: https://www.scio.cz/1_download/Test_ucebnych_stylu_vystupy.pdf

¹¹ KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x

3 PRAKTICKÁ ČÁST

Nyní bych ráda přistoupila k hlavnímu obsahu této práce, a to k popisu metod použitých v praxi a k vyhodnocení jejich výsledků. Některé z nich jsem měla vymyšlené předem, s jinými mi poradily moje konzultantky, a s některými nápady přišly samy děti. Nakonec jsem použila celkem 10 metod, který se lišily délkou, dějovostí i náročností. Cílem praktické části bylo ověřit jejich funkčnost a účinnost.

3.1 Kartičky se slovíčky

Ačkoli kartičky se slovíčky, také známy jako flash cards, na první pohled nevypadají jako nejsložitější způsob výuky, mnoho odborníků věří v jejich potenciál a efektivitu rychlého učení. Fungují na bázi propojení vizuálního vjemu se slovem. Pro naši praxi jsem použily karty z bílé neprůsvitné čtvrtky asi o velikosti 5x5 cm. Na kartičku jsem poté nakreslila jasný a všeřikající barevný obrázek. Dbala jsem na to, aby šla malůvka opravdu poznat na tzv. „první dobrou“, potřebovala jsem totiž, aby se žačky soustředily na angličtinu, a ne aby tápaly už při rozpoznávání obrázku. Na druhou stranu kartičky jsem napsala anglicky slovíčko, které je nakresleno na straně přední.

Nejobvyklejší použití flash cards vypadá asi takto: lektor drží v rukou balíček kartiček a ukazuje je postupně, jednu po druhé, žákům. Ti říkají překlady daného slova do cizího jazyka. Tuto metodu lze ale použít jen v případě, že žáci už daná slova znají, a je potřeba je pouze procvičit.

My jsme v takové situaci nebyly, jako první krok bylo potřeba, aby byla děvčata vůbec s anglickými překlady seznámena. K tomu jsem využila vlastností krátkodobé paměti. Vzala jsem nižší počet karet, např. 5, a sestavila je do kolečka. Vyzvala jsem děvčata, aby mi nejprve česky řekla, co na kartičkách vidí. Přece jen jsem se potřebovala ujistit, že budeme všechny překládat ta samá slova. Poté jsem prstem ukazovala postupně na jednotlivé karty v kole a říkala jejich anglické názvy, žačky po mě opakovaly. Na začátku jsme takto prošly kolečko z karet asi třikrát, až poté jsem se začala ptát na jednotlivé překlady. Většinou jsem se ale ptala na kartu, kterou právě zopakovaly, nebo pouze na tu předchozí, protože u nich byla největší pravděpodobnost, že si je děvčata zapamatovala. Správná odpověď, tedy úspěch, je motivovala. Pořád jsme projížděly kartičky, nyní už ne v pořadí po kolečku, ale na přeskáčku. Vždy jsem se pak zastavila a zeptala se na překlad jedné z kartiček. Začala jsem opět s tou předchozí, ale postupem času jsem úkol ztěžovala, a nakonec jsem se ptala na všech 5 karet. Tak jsem docílila bodu, kdy měla děvčata spojení obrázku a zvuku uložena alespoň v krátkodobé paměti. Poté jsme zpravidla změnilly aktivitu a k nově vštípeným slovíčkům se vrátily zase v jiné části hodiny.

Další z technik, na kterou jsem flash cards použila, byla hra *Ukaž, kde je*. Byla dalším skvělým pomocníkem právě při učení nových slovíček. Opět jsem postavila nízký počet karet do kola a stejně jako u předešlé metody jsem ukazovala a říkala názvy karet a děti je po mně opakovaly. Na rozdíl od již zmíněné techniky ale tato netestovala aktivní slovní zásobu, nýbrž pasivní. Po dokončení cca druhého kola jsem řekla dítěti, aby mi ukázalo, kde se nachází konkrétní anglické slovo, např. tedy „Ukaž mi, kde je snake.“ Tato verze použití kartiček je méně náročná a méně

efektivní než verze uvedená výše, ale aktivity je potřeba obměňovat. Další modifikaci může pak představovat scénář, kdy po dokončení kol, při kterých děti opakují názvy, řeknu „Vezmi si všechno, co víš, jak se řekne“. V tu chvíli začne dítě z kola odebírat kartičky a říkat názvy, které s nimi má spojené. Výhodou je, že pak na stole zůstávají jen obrázky, které evidentně dělají problém, a můžeme celý proces realizovat znovu, tedy projet jedno kolo, kdy bude dítě opakovat po lektorovi, a znovu jej vyzvat, aby odebralo karty, které zná. Tato modifikace žačky velmi bavila, bohužel jsem narážely na kámen úrazu, kdy měly neustálou potřebu soutěžit mezi sebou, na to konto jsem techniku začala omezovat.

Stejný problém nás pak potkal i při nejobvyklejším využití kartiček, tedy scénáři, kdy lektor karty ukazuje a děti vykřikují názvy. Když už měly nová slova uložená v krátkodobé paměti, bylo na čase začít upevňovat a pracovat na opravdovém zapamatování si. Pravidla byla snadná, ukážu kartičku a kdo dřív řekne správnou odpověď, bere si ji k sobě. Naštěstí byla děvčata poměrně dost vyrovnaná, a tak se nepěknému předhánění dalo zamezit jednoduše tím, že jsem je nenechala si karty na konci hry spočítat.

Kartičky se slovíčky mají prakticky neomezené možnosti a dají se s nimi pořádat nejrůznější hry. My jsme vyzkoušeli ještě např. propojení flash cards s běháním. Karty byly rozloženy na zemi cca 15 metrů opodál a holky měly za úkol mi co nejrychleji přinést slovo, které nahlas vyslovím. Pochopitelně mohla kartu donést první jen jedna, a tak došlo bohužel k dalším rozbrojům. Zde ale přichází mé prozření a přeorientování her ze soutěžních na hry vyžadující spolupráci. V další lekci jsem opět rozložila kartičky na zem, nechala u nich stát jedno děvče a druhému jsem opodál pošeptala české slovo. Mělo za úkol doběhnout ke kamarádce, cestou slovíčko přeložit a říct jí ho anglicky, druhá pak musela najít na zemi odpovídající kartu. Tato verze hry měla daleko větší úspěch než hra předešlá a ke konci jsme ji zařazovaly do výuky opravdu často.

Při učení barev, což nás čekalo hned v prvních týdnech lekcí, kdy ještě chodila Sára sama, jsme kartičky nahradily pastelkami. Jednak proto, že to tak bylo jednodušší na přípravu, a jednak pro to, že mi to s nimi přijde zajímavější. Nechala jsem Sáru vybrat si, jaké barvy se chce naučit, a začaly jsme jimi. Rovnali jsme je podle oblíbenosti, podle duhy a podobně. Do toho jsme neustále opakovaly jejich názvy a přidávaly další barvy. Musím říct, že to bylo snad nejrychleji, co se Sára něco naučila. Všechny barvy dohromady si zapamatovala za tři lekce a to včetně rozlišování na světlou a tmavou a včetně barev jako je stříbrná.

Poslední obměnu, kterou jsem při použití flash cards uplatnila, jsme použily při výuce gramatiky. Učila jsem tou dobou holky zájmeno „it“ a sloveso „is“. Hrály jsme základní verzi hry – já ukazuji karty, ony říkají názvy. Změna nastala v tom, že nově odpovídaly celými větami, tedy ne pouze „cat“, ale „It is a cat.“.

Posledním způsobem využití flash cards byla následující aktivita, kterou jsem zapojila pouze jednou, protože narušuje úvodní rituál. Než jsem žačky pustila do místnosti, rozmístila jsem v ní kartičky s pojmy, které jsme probraly minulou hodinu. Jejich úkolem pak bylo je všechny najít a správně pojmenovat.

Kartičky se slovíčky jsem zařadila snad do každé hodiny. Slouží skvěle na úvod, když potřebujeme osvěžit vědomosti z minula, a zároveň se dají během lekcí vždy vytáhnout jen na

pár minut a zase uklidit. Dá se na nich procvičit jak aktivní, tak pasivní znalost slovní zásoby a děti při jejich použití zažívají takřka nepřetržitý pocit úspěchu, když se správně strefují do překladu, což je neuvěřitelně motivuje.

3.2 Rozpoznávání zvuků zvířat

Další technikou, kterou jsem pro výuku zvolila, je poznávání zvířat dle zvuků, které vydávají. Je škoda, že má metoda tak úzký okruh využití, protože měla u děvčat velký úspěch. Stáhla jsem si do mobilního telefonu aplikaci Zvuky zvířat (dostupné z Appstore). Samotná praxe pak vypadala velmi podobně jako práce s flash cards. Zvuky jsem pouštěla nahlas a žáčky vykřikovaly anglické názvy zvířat.

Rozpoznávání zvuků patří mezi auditivní způsoby výuky, která je sice ve výuce jazyka obsažena velkým dílem, ale většinou žáci poslouchají přímo mluvené slovo vyučovaného jazyka. Tato aktivita se odlišuje od jiných auditivně zaměřených aktivit tím, že nevyžaduje pasivní porozumění audio, ale naopak aktivní reakci na audio. I v tomto případě platí, že častý a téměř nepřetržitý úspěch, který děti během hry zažívají, je motivuje k další činnosti.

3.3 YES NO game

YES NO game představuje další z činností, která sklízela velký úspěch. Tentokrát se jednalo vyloženě o hru. Každé dítě se postavilo volně do místnosti a dostalo do každé ruky jednu cedulku – zelenou YES a červenou NO. Barevné rozlišení karet pomáhalo dětem jasně si uvědomit, ve které ruce drží kterou odpověď. Lektor pak chodil na třídě a pokládal jednoduché otázky s jasnými odpověďmi, např. ukázal na červené záclony a položil otázku „Is this red?“. Děti pak zvedaly cedulky a nahlas říkaly yes nebo no.

Aktivita je opět zaměřena na pasivní znalost slovní zásoby, proto jsem ji zařazovala v případě, že potřebujeme nová slovíčka pouze ukotvit a přenést z krátkodobé do dlouhodobé paměti. Využívá jak auditivní a vizuální, tak i kinestetický styl učení. Po pár zahřívacích kolech hry jsem pak upravovala pravidla, abych ještě více podpořila kinestetickou stránku aktivity. Nově se měla děvčata při odpovědi YES otočit do kola a při odpovědi NO si předřepnout na zem. Tímto způsobem jsem vyvolala u dětí pocit, že si opravdu jen hrají, přitom si ale procvičovaly slovní zásobu. Osvědčenou strategií se pak stala situace, kdy jsem na jeden předmět ukazovala opakovaně a ptala jsem se na různé barvy, klidně 5 až 6 barev za sebou, než jsem řekla správnou. Děti poznaly, že je chci zmást, a pocit soupeře je vyzýval k větší soustředěnosti a k touze nenechat se lektorem napálit.

Místo předmětů v místnosti a ptaní se na barvy jsme pak pracovali i s flash cards, a to dvěma způsoby. Buďto jsem kartičky klasicky držela ve svazku v ruce, vždy ukázala pouze jednu a položila jsem otázku, nebo jsme karty volně rozprostřely na stůl a pokračovaly způsobem, že lektor ukáže na kartu a položí otázku, na kterou žáčky odpovídání yes nebo no. Tato metoda nám skvěle pomohla při výuce slovíček z oblasti lidé, která dělala holkám dlouhou dobu problém.

Druhou a daleko výraznější modifikaci jsme využívaly při výuce gramatiky. Slova na kartičkách jsem nahradila členy A a AN. Když jsme se dostaly do bodu, kdy žáčky nabyly všechny vědomosti pro to, aby mohly začít rozeznávat rozdíly mezi použitím těchto členů, procvičovaly jsme dovednost následovně. Opět každá dívka držela v jedné ruce jednu cedulku a stála volně v místnosti. Já jsem stála před nimi a ukazovala kartičky. Místo toho, aby mi říkaly anglická slova, jenom zvedaly cedulky s příslušným členem, který se se slovem pojí. Postupem času, když jsme se učily, jak se skládají věty, jsem jim úkol ještě ztížila, a to tak, že když cedulku zvedly, musely zároveň říci celé znění odpovědi, tedy např. „It is an elephant.“ nebo „It is a dog.“ Členy jsme procvičovaly i jen za pomoci karet s písmeny, o kterých píšu v kapitole Abeceda. Princip hry zůstal stejný, akorát místo obrázků jsem zvedala do výšky písmena, která představovala počáteční písmena slov, a děti se na základě této informace rozhodovaly, zda použijí cedulku se členem A nebo cedulku se členem AN.

3.4 Písně a videa

Využití písní a videí ve výuce rovněž využívá vizuální, auditivní i kinestetický styl učení. Jak již bylo zmíněno v kapitole o rituálech při přivítání, písní jsme používaly opravdu hodně a dá se říci, že alespoň jedna píseň by se dala najít v každé odučené lekci.

Při volbě vhodných videí jsem si dávala pozor především na rychlost. Naprostá většina dostupných materiálů na YouTube a jiných platformách má autory ze zahraničí, kde je angličtina pro děti mateřským jazykem. Video jsou tak sice edukační, ale spíše jsou myšlena tak, aby seznámila děti např. s různými druhy zvířat. Taková videa ale byla kvůli své složitosti pro mou výuku nepoužitelná. Doposud si pamatuji, jak jsem nakonec dětem pustila píseň s videem o farmě. Celý materiál byl animovaný, rytmus relativně pomalý, a navíc byly jednotlivé názvy zvířat doprovázeny i zvuky, které vydávají. Bohužel, zvuky, které vydávají psi v písních z USA, neodpovídají zvukům, které jsou českým dětem vštepovány již od batolecího věku. Neuběhla ani první minuta videa a dívky stály před obrazovkou zmateny, protože sice podle obrázku zvíře poznaly, ale se zvukem se neztotožňovaly.

Daná zkušenost mě ovlivnila do dalších hodin. Nakonec jsem se rozhodla vybrat minimální počet písní, které se ale budou v hodinách opakovat. Tak se nestane, že děti budou zmateny, protože si budou na nejasnosti postupně zvykat a budeme si je vysvětlovat. Na druhou stranu není vůbec od věci, aby pochopily, že psi štěkají pořád stejně, ať už jsou v Česku nebo v Americe, že jde jen o to, co si místní mezi sebou ustálili. I tak byly ale písně, které jsem volila po svém neúspěchu, znatelně snazší. Zároveň jsem měla na paměti, že děti přišly na hodiny angličtiny po celém prosezeném dni ve škole, takže jsem vybírala i videa, která vyzývala k tanci nebo jiným pohybovým aktivitám. Musím říct, že po prvotním neúspěchu se nakonec dívky vždy na video těšily. Vždy, když si všimly, že na notebooku klikám na modrý odkaz, nadšeně vyskočily ze židlí a Sára ještě začala tleskat, protože tancovaly moc rády a, jak bylo již řečeno, dané tanečky už znaly.

3.5 Abeceda

Učit se anglickou abecedou bavilo holky asi úplně nejvíce. Začaly jsme nejdříve abecedou českou. Vytvořila jsem kartičky s písmenky a dala je na začátku hodiny žačkám, aby abecedu

sestavily. Nutno dodat, že Sára byla v té době prvňáček a abecedu ještě příliš neuměla, naštěstí Dianka ji už ovládala, a tak ji vzájemnou spoluprací daly dohromady. Pak jsme si pustily velmi krátké, ale poutavé video, kde je anglická abeceda postupně přeříkána, vždy s daným písmenkem v pozadí. Toto video jsem zastavovala a společně jsme hledaly rozdíly mezi abecedou, kterou měly holky před sebou sestavenou na stole, a mezi abecedou na obrazovce. Když jsme z české abecedy odebraly písmeno CH, došlo na vysvětlování háčeků a čárek. Ukázala jsem žačkám anglický text a zeptala se, jak to tedy s tou diakritikou v angličtině je. Dostaly za úkol se poradit a pak mi společně sdělit, na co přišly. Takový úkol je nadchnul, ponořily se do papíru a společnými silami přišly na to, že anglická abeceda háčky ani čárky nepoužívá.

Dalším krokem bylo děvčatům vysvětlit fonetiku. Použila jsem tenkrát písmeno K. Obě věděly, že česky se K čte jako [ká]. Pak jsem jim znovu pustila dané video, tentokrát měly za úkol si všimnout, jak se řekne K anglicky. Tímto způsobem pochopily, že výslovnost jednotlivých grafémů se v jazycích liší. Měly velkou radost, že na to přišly samy.

V každé další hodině pak měly za úkol nejdřív sestavit anglickou abecedu z kartiček. Když se na výsledku shodly, místo toho, abych jim řekla, jestli se trefily, popř. abych jim opravila chyby, znovu jsem jim pustila video a vyzvala je, aby si práci zkontrolovaly. Jestliže předtím udělaly v abecedě chybu, hned ji obratem opravily. Když si žák najde a opraví chybu sám, je zde větší pravděpodobnost, že si správné řešení zapamatuje. Zároveň to v dětech vyvolává pocit zodpovědnosti, učitel se navíc poprvé ozve, až když je úkol v pořádku, a tím pádem pouze chválí, což děti rády slyší a motivuje je to. Postupem času, když už abecedou skládat uměly s jistotou, jsem jim stopovala čas. Nejrychleji se jim to povedlo za 51 vteřin, což mi přijde jako úžasný výsledek. Sestavenou abecedu jsme pak využily i při učení gramatiky, přesněji při výuce členů A a AN. Prvním krokem bylo vysvětlit, jaký je rozdíl mezi souhláskou a samohláskou. Dále pak říci, jaký člen se pojí s jakým počátečním písmenem slova a proč tomu tak je. Pak už jsme se vrhly na samotnou selekci písmen. Řekla jsem holkám, že samohlásku mohou držet na hlase tak dlouho, dokud jim nedojde dech, oproti tomu souhláska nejde pořádně dlouze vyslovit. Dostaly za úkol vyzkoušet každé písmeno a rozdělit abecedu do dvou skupin. Byly docela úspěšné, jen u dvou písmenek jsme se pozastavily, ale nakonec samohlásky vybraly správně.

Dalším aspektem, který bylo potřeba natrénovat, byla výslovnost jednotlivých hlásek. K tomu nejlépe posloužily metody s flash cards. Prakticky všechny, které jsem uvedla v kapitole Kartičky se slovíčky jsme aplikovaly i zde, trénovaly jsme tedy jak pasivní, tak aktivní slovní zásobu. Vyvrcholením celé výuky pak bylo přeříkat celou anglickou abecedu z paměti. Jelikož jsme si pomocnou písničku pouštěly pořád dokola, měly ji naposlouchanou, ale postupem času bylo vidět, že již opravdu rozlišují jednotlivá písmenka a ví, o čem zrovna mluví. Odříkávání abecedy mohlo doprovázet i ukazování prstem na daná písmena uvedená na kartičkách.

Celkově mám na výuku abecedy nejlepší vzpomínky ze všech absolvovaných lekcí. Snažila jsem se dát dětem úplnou volnost a využít vědomostí, které už znaly z hodin českého jazyka. Myslím si, že i dětem tento styl učení se vyhovoval. Pobraly opravdu hodně vědomostí za relativně krátký časový úsek a naučily se je v podstatě samy, jenom za pomocí nástrojů, které jsem jim dala, a mých správně mířených otázek. Líbilo se mi také, jak řešily úkoly společně. Na co nemohla přijít jedna, na to přišla druhá, spolupráce jim šetřila čas, nervy a zároveň

utužovala jejich křehký vztah. Znalý se opravdu pouze chvíličku, a přátelství si teprve budovaly.

3.6 Diktát písmen

Diktát představuje aktivitu, kterou jsem do programu zařazovat nechtěla, ale samy děti si o ni řekly. Celkově jsme ho využily třikrát. Průběh činnosti je asi jasný, každá z děvčat dostala papír a na něj zaznamenávala písmena, která jsem jim diktovala. Největší problém dělaly dětem samohlásky, především pak písmeno E, jehož výslovnost Čechy svádí k záměně za písmeno I. Dalším problémovým aspektem se stalo písmeno R a C. Výslovnost první hlásky má fonetický přepis jako [ár]. Děti nebyly zvyklé, že to, co potřebují použít k rozeznání, uslyší až na konci zvuku. Všechna další písmena, která mají souhlásku na konci fonetického přepisu výslovnosti, znala už z češtiny, např. [ef] nebo [el], navíc znějí krátce. Písmeno C zase naráželo na podobnost s fonetickým přepisem výslovnosti písmene S, jelikož oba přepisy obsahují hlásku S. To je pro děti matoucí, neboť očekávají, že uslyší přímo hlásku C, navádí je k tomu zkušenosti z češtiny a fakt, že to pro všechna další písmena v abecedě platí.

Také jsem si všimla, že děti mají zájem psát na tabuli. Přijde jim to zábavnější než obyčejný papír a hlavně jim to připomíná roli učitele, jednu z pro ně dobře známých autorit, které se psaním na tabuli mohou přiblížit. Navíc ve škole vždy může psát na tabuli pouze ten, kdo je vyzván, vyvolen učitelem, proto v dětech tabule vzbuzuje pocit důležitosti, odpovědnosti a propůjčené důvěry. Příští hodinu tedy psaly diktát na tabuli.

3.7 Spelling (hláskování)

Sama si pamatuji, jak jsem na základní škole nesnášela cokoli hláskovat. Vůbec jsem proto tuto aktivitu zařazovat nechtěla, proto mě skutečně překvapilo, že ji dívky samy vyžadovaly. Dianka totiž zrovna ve škole anglické hláskování probírala, a tak jednou po dohrání YES NO game začala hláskovat slova na cedulkách. Sárú to zaujalo a chtěla se to naučit také, a tak jsme začaly. Napsala jsem na tabuli slovo dog, které bylo praktické tím, že se stejně čte česky i anglicky. Poté jsem žáčky vyzvala, aby jednotlivá písmena postupně vyslovovaly anglicky a nakonec celé slovo na tabuli „přečetly“. Ve skutečnosti ho nečetly, spíše odhadovaly, které ze slov, co už znají, by to mohlo být. Spelling jsem nakonec do hodin řadila docela pravidelně, protože o něj byl zájem. Jedná se o poměrně těžkou aktivitu, bála jsem se, aby nakonec vysoká chybovost děti neodradila, ale tím, že se opravovaly zároveň a radily se, byly naopak ještě více motivované. Byla jsem příjemně překvapena a mám pocit, že mi vlastně tato zkušenost dala více, než dala dětem.

3.8 Kimova hra

Kimova hra, zkráceně kimovka, je hojně používanou aktivitou na akcích jako jsou letní dětské tábory nebo soustředění, méně často se zapojuje přímo do výuky ve škole. Dle mého názoru je to škoda, protože právě pro výuku jazyků mi přijde naprosto ideální. Postup hry je sice dobře známý, ale ráda ho blíže popíšu. V našem případě jsme opět používaly flash cards, popř. barevné pastelky. Lektor vezme nižší počet karet, např. 7, rozprostře je na stůl a přikryje neprůsvitnou látkou. Žáci by tuto přípravu neměli vidět. Poté látku odkryje na krátký časový

úsek, my jsme používaly 20 vteřin. Tento čas je určený žákům pro zapamatování si všeho, co pod látkou viděli. Po uplynutí daného limitu jsou předměty, v našem případě karty, opět přikryty a žáci mají sepsat, co si pamatují, v naší hře děti nahlas říkaly anglická slovíčka. Postupně lze počet karet navyšovat, zkracovat dobu, kdy jsou předměty odkryty, nebo jakkoli jinak zvyšovat náročnost hry.

Tento koncept jsem použila celkem čtyřikrát. Zaměřuje se na krátkodobou paměť na základě vizuálního vjemu. Správné pojmenovávání slovíček je tedy až druhotnou, podprahovou dovedností, čímž se dá ověřit, jestli mají děti znalosti opravdu vštípené, nebo jestli je tzv. loví. V tak krátkém časovém limitu totiž nemají šanci na úspěch, pokud loví. Aktivitu jsem proto zařazovala až když jsem ukončovala blok učiva, v době, kdy už měly děti ovládat toto učivo bez problémů. Zároveň jsem i dětem sdělila, že tohle je poslední hra na dané téma, a že pak otevřeme novou kapitolu. Jasná struktura a řád ve výuce pomáhá žákům pochopit, o co učitelé jde, a to přispívá ke snazšímu dosažení cílů společných pro lektora i děti, totiž předat a získat vědomosti v co nejkratším čase a s co nejvyšší dosaženou efektivitou.¹²

3.9 Bingo

Bingo představuje jednoduchou aktivitu, která nevyžaduje pomůcky náročné na přípravu. Ke hře nám posloužily papírové čtverce rozdělené na 9 políček. Klasicky se bingo hraje s čísly, my jsme ale potřebovaly natrénovat abecedu, a proto děti do mřížky vpisovaly písmena. Podmínky byly stanoveny dvě: žádné pole nesmí zůstat prázdné a písmena se nesmí opakovat. Když děti dopsaly, vzala jsem si balíček karet s písmeny a vyvolávala jednotlivé hlásky. Bylo důležité, aby děti věděly, že písmena padají opravdu náhodně. Když jsem vyvolala písmeno, které se nacházelo na jejich papírku, označily ho křížkem. Vyhrává to z dětí, které jako první dosáhne tří křížků v řadě, v sloupci nebo diagonálně, a včas zvolá „Bingo!“.

Tento typ aktivity se zaměřuje na vizuálně auditivní styl učení, kdy děti musí dle sluchového vjemu rozlišit vjem obrazový. Bingo sklidilo úspěch především u Sáry, která má v oblíbené aktivitě, které nevyžadují příliš akce a stresu. Oproti tomu Dianku začala hra rychle nudit. Nelíbilo se jí, že výsledek prakticky nedokáže ovlivnit, a že musí sedět na židli a držet tužku v ruce. Dalo se krásně pozorovat, že metoda, která jednomu dítěti naprosto vyhovuje a dokázalo by u ní strávit hodiny, druhé dítě absolutně nezaujala. Pro mě další z klíčových zkušeností z výuky.

3.10 Draw a monster

Poslední aktivita, kterou jsem zařadila do své výuky a o které bych chtěla mluvit, je tvůrčí činnost *Draw a monster*, v překladu Nakresli příšerku. Využily jsme ji v posledním bloku výuky, když jsme probíraly části lidského těla. Hře předcházely aktivity s flash cards, písňe a jiné výukové prvky, které začkám danou slovní zásobu představily. Kreslení příšerek pak mělo za úkol slovíčka upevnit a vrýt do paměti. Jde o jednu z mých nejoblíbenějších aktivit. Skvěle se hodí na závěr hodiny, děti zklidní a zabaví na delší dobu. Zároveň dá prostor i fantazii a kreativitě. Jak jsem za dobu výuky vyzorovala, průsečík zájmů obou dívek ležel v tvůrčích

¹² PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 5. Přeložil Štěpán KOVAŘÍK. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-427-4

činnostech, a to hlavně v již řečeném kreslení. Stávalo se, že po hodině zůstávaly ve třídě a malovaly si spolu na tabuli, tak jsem se rozhodla přenést kreslení i přímo do lekcí.

Hra probíhala následovně. Dala jsem dětem vybrat z předem připravených papírů. Šlo o volné listy velikosti A4 doprostřed kterých jsem nakreslila velký geometrický tvar, např. trojúhelník, ovál nebo čtverec. Papírů bylo připraveno více, aby měly děti možnost výběru. Tento obrazec pak představoval tělo příšerky. Pak jsem rozdělila tabuli napůl a každou část přidělila jedné z dívek. Hra spočívá v tom, že děti dotváří příšerku dle pokynů, který dostanou na své části tabule. Mohla jsem tak napsat např. *four eyes*, pak musela mít příšerka čtyři oči. Vždy jsem po zadání požadavku ještě text na tabuli přečetla, jelikož děti zatím číst neuměly.

Hra ověřila jak znalost čísel, se kterou již obě děvčata přišla, tak především probranou slovní zásobu. Ukázalo se, že kamenem úrazu byla spíše čísla, ale společnými silami nakonec žačky vždy nakreslily správný počet končetin a jiných částí těla. Poté, co měly před sebou hrubý výkres, přišlo na řadu vybarvování. I to jsem jim psala na tabuli a následně předčítala. Abych dětem nechala alespoň nějaký prostor pro kreativitu, schválně jsem zadávala na jednu část těla více barev, aby si mohly vyhrát s detaily, a že si vyhrály pořádně.

Nakonec, když jsme měly hotovou celou vybarvenou příšerku, došlo na pojmenovávání. Ptala jsem se dětí, co jim obrázek připomíná. Jejich odpovědi jsem pak přeložila do angličtiny a společnými silami jsme je napsaly na papír, já anglicky hláskovala a děti přepisovaly.

3.11 Úniková hra

Výše uvedené metody mohou fungovat jak samostatně, tak v kombinaci. Jak jsem již zmínila, například při výuce abecedy jsem zkombinovala použití flash cards a videa. Jindy jsem metodu přesunovala do jiného prostoru anebo ji podpořila pohybem, tím jsem zajistila, že se z auditivně nebo vizuálně zaměřené aktivity stala kinestetická a tím spíše účinnější. Drobné obměňování místa nebo kombinace aktivity s jinou zajišťovala neustále nové vjemy vybudované na základě šablony, která byla dětem známá. Podobně vznikla i tato komplexní hra představující jedenáctou metodu.

Na konci kurzu jsem prověřila nabyté znalosti děvčat ve hře *Break the code*, která se skládala ze sedmi částí vedoucích k rozluštění tajenky a zabrala nám celou hodinu. Na papír jsem nakreslila 7 symbolů: trojúhelník, kolečko, střechu, křížek, srdce, čtverec a obrys domečku. Tento papír jsem dala k dispozici dětem a vysvětlila jim pravidla:

Pod každým symbolem se skrývá úkol nebo otázka. Když se jim povede přijít se správným řešením, dostanou ode mě písmeno. Z písmen na konci složí tajenku. Během úkolů si musí pomáhat a řešení dobře promyslet, protože na odpověď mají pouze jeden pokus. Své řešení mi tedy sdělí až ve chvíli, kdy se na něm obě shodnou. Mohou začít jakýmkoli symbolem chtějí a postupovat na přeskáčku.

To byly veškeré instrukce, které jsem jim dala. Pak už jsem jen poslouchala, který symbol si volí a četla jim úkoly. Do postupů jsem jim nevstupovala, zapojovaly se obě stejnou měrou, a tak nebylo nutno jejich práci korigovat.

Zde přikládám seznam úkolů a otázek, které únikovou hru tvořily:

1. Skládání barev
Žačky dostaly sedm různých pastelek a měly je poskládat v abecedním pořadí dle názvů barev.
2. Kreslení poslepu
První z dívek má zavázané oči a kreslí na tabuli slovo, které jsem jí anglicky pošeptala. Druhá hádá, co to je. Poté si role vymění.
3. Hádanka
Vyjmenuj anglicky tři zvířata, která létají.
4. Spelling (hláskování)
Společnými silami vyhláskovat slova giraffe, bird a elephant.
5. Kimova hra
Použila jsem 10 karet se zvířaty a nechala je se na ně dívat 30 vteřin.
6. Hádanka
Vyjmenuj anglicky tři zvířata, která se pasou na louce.
7. Skládání abecedy
Úkolem bylo poskládat z karet společnými silami abecedu a každá samostatně ji přeříkat.

Děvčata si dala s řešením úkolů opravdu práci a nakonec měla všechny odpovědi dobře. Z písmen bez větších problémů poskládaly slovo english, které představovalo tajenku. Malinko popostrčit je bylo potřeba v úkolu, kde měly řadit barvy dle abecedy, a to u slovíčka yellow. Pochopitelně nevěděly, že slovo začíná písmenem ypsilon. Jinak zvládly všechny úkoly bravurně. Co mi udělalo radost byl fakt, že se opravdu zapojovaly obě, na problémy se dívaly společně a vždy si vyslechly názor té druhé. Na naprosté většině věcí se shodly a když se jejich názory lišily, zvolily buďto kompromis, nebo dala jedna druhé za pravdu. Až mě překvapilo, jak hladce celá aktivita proběhla. Hra spolehlivě zabavila obě na celých 30 minut. V závěru jsem se ptala, který úkol je zaujal nejvíce. Obě se shodly na kreslení poslepu. Z lekce odcházely nadšené a šly si spolu poté ještě chvíli kreslit a probírat hru.

4 ZÁVĚR

Nyní je na řadě zhodnocení celé práce. Na úvod bych ráda shrnula, co všechno se děti naučily. Budu mluvit především o Sáře, jelikož vím více o jejích začátcích, a protože přece jen absolvovala více hodin než Dianka.

Sára v březnu dokázala počítat do deseti a představit se jednoduchou větou „*Hello, I'm Sára*“ a napočítat do deseti. Za našich 12 lekcí se naučila 66 nových slovíček, celou anglickou abecedu a základní gramatiku pro tvoření těch nejjednodušších vět. Probraná slovíčka lze rozdělit do pěti kategorií: barvy, zvířata, rodina, lidé a části těla. Z anglické gramatiky jsme probraly zájmeno *it* a naučily se tvořit věty se slovesem *is* a jeho zápornou variantou *isn't*, dále pak členy *a* a *an* a koncovku *-s* v plurálu.

Obě děvčata jsou tedy nyní na úrovni A0, tomu odpovídá jejich slovní zásoba 66 slov. Společný evropský referenční rámec pro jazyky přiřadil následující jazykové úrovně, úrovně A1, slovní zásobu o šíři 500 slov. Kdybychom pokračovaly ve výuce stejným tempem jako doposud, trvalo by ještě necelých 20 měsíců, než by žačky této úrovně dosáhly.

Jako neúčinnější metody se zdají být kartičky se slovíčky, které mají široké pole využití a nabízí spoustu modifikací. Velký vliv na atmosféru výuky mělo využití písniček, které si děti rychle oblíbily, a které dokázaly navodit příjemnou náladu v hodinách. Nejoblíbenější aktivitou z hlediska dětí byla hra Draw a monster, která podporuje audiovizuální učení, a vyžaduje tvůrčí činnost.

Úniková hra, která měla za úkol otestovat znalosti, které děti nabyly v kurzu, vedla ke skvělým výsledkům. Děvčata se nezastavila prakticky u žádného úkolu, ačkoli byla odkázána sama na sebe a na pomoc druhé a ačkoli byly úkoly těžší než ty, co jsme dělaly doposud.

Nakonec se mi přece jen povedlo sestavit efektivní a zábavnou výuku, na kterou děti chodily dobrovolně a rády. Zjistila jsem, že klíč k úspěchu je zajistit, aby žáci spolupracovali, a nechat je bádát a objevovat na vlastní pěst. To jsme si ověřily při výuce abecedy, do které jsem prakticky nezasahovala, a která se ukázala jako nejefektivnější. Dalším pilířem, který se zdá být velmi důležitý, jsou malé úspěchy dětí, které je každou lekci motivují k dalším pokrokům. Úspěchy a s nimi spojené nadšení pocházely právě ze samostatného plnění úkolů.

Celý projekt tedy hodnotím jako úspěšný, splnil svůj účel naučit žačky něco víc, než se právě učí ve škole, a zároveň pozitivně zodpověděl na klíčové otázky v úvodu. Ukázalo se, že mezi efektivitou výuky a mírou samostatnosti je přímá úměra a že nejlepší práci lektor odvede tak, že slouží pouze jako poradce, a ne jako informátor a přednášející.

5 POUŽITÁ LITERATURA

1. BEADLE, Phil. *How to teach*. Bancyfelin, UK : Crown House, 2010. ISBN 978-184590393-0
2. GRUBER, David. *Jak se rychle (efektivně) učit cizí jazyk: s vložkou v angličtině pro simultánní četbu*. 4., podstatně rozš. vyd. Ostrava: Gruber-TDP, 1992. ISBN 80-85624-00-1
3. KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x
4. LEMOV, Doug. *Teach like a champion: 49 techniques that put students on the path to college*. San Francisco, CA, US : Jossey-Bass, 2010. ISBN 978-0-470-55047-2
5. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 5. Přeložil Štěpán KOVAŘÍK. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-427-4
6. PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7178-999-4.
7. PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5
8. SCIO, *scio.cz*: [online], Praha: www.scio.cz s.r.o., 2012 [cit. 2021-11-10], dostupné z: https://www.scio.cz/1_download/Test_ucebnich_stylu_vystupy.pdf

6 SEZNAM OBRÁZKŮ

1. Obr. 1: Ebbinghausova křivka zapomínání.....9

7 PŘÍSPĚVKY

1. Obr. 1: Ebbinghausova křivka zapomínání
ORGANISING STUDENTS. The Forgetting Curve; in: *organisingstudents.com.au* [online]; 13. července 2021 [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://organisingstudents.com.au/2021/07/the-forgetting-curve/>

8 PŘÍLOHY

8.1 Ukázka plánů hodin

30minutový plán	19.4.2021
3 min	přivítání
5 min	kartičky se zvířátky + zvuky, máme nové kartičky
1 min	začínáme s abecedou, česká abeceda
5 min	písnička abeceda, opakování
5 min	zvířátka a začáteční písmena
3 min	YES NO game
3 min	zkusíme projet abecedu, střídání po písmenkách, napiš K
4 min	zvuky zvířat bez písmen
1 min	zhodnocení

30minutový plán	3.5.2021
2 min	přivítání, písnička
5 min	kartičky zvířata, jen problémové
5 min	vysvětlení gramatiky it is/ it isn't, Dianka asi bude vědět základy a pomůže Sáře, ukázky
3 min	A/AN game
4 min	procvičování kartiček i se členy
5 min	YES NO game s větami it is
5 min	kartičky se zvířaty, odpovídáme celou větou
1 min	zhodnocení

8.2 Přehled získané slovní zásoby

barvy	colours	zvířata	animals
žlutá	yellow	kočka	cat
oranžová	orange	motýl	butterfly
červená	red	pták	bird
růžová	pink	had	snake
fialová	purple	slon	elephant
modrá	blue	ryba	fish
zelená	green	včela	bee
hnědá	brown	žirafa	giraffe
béžová	beige	pes	dog
černá	black	koza	goat
šedá	gray	ovce	sheep
zlatá	gold	kůň	horse
stříbrná	silver	lev	lion
světlá	light	kachna	duck
tmavá	dark	prase	pig
		kohout	rooster
rodina	family	kráva	cow
maminka	mummy	králík	rabbit
tatínek	daddy		
bratr	brother	části těla	body parts
sestra	sister	hlava	head
babička	grandma	rameno	shoulder
dědeček	grandpa	koleno	knee
		prsty na noze	toes
lidé	people	oko	eye
žena	woman	ucho	ear
muž	man	ústa	mouth
holka	girl	nos	nose
kluk	boy	chodidlo	foot
miminko	baby	ruka	hand
dítě	child	paže	arm
		noha	leg
		krk	neck

		bříško	belly
		tělo	body
		vlasý	hair

8.3 Interaktivní pomůcky

8.4 Ukázky výstupů aktivit

